

PAŃSTWOWA STRAŻ POŻARNA W ZARZĄDZANIU KRYZYSOWYM NA POZIOMIE LOKALNYM

prof. UP dr hab. inż. Andrzej Kozera

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

ABSTRACT

The need for safety is the primary place in the hierarchy of human needs. Ensuring the security and create conditions to ensure the effective protection of man against violence, brutality and other anticompetitive conduct protected by the good is the primary responsibility of our legislation. Public order and safety-that concepts are not inseparably connecting to the functioning of the state and the idea of law and its shaping. For this reason - in this form-are most laws describing the system of protection against crime, particularly those relating to the life of local communities. Public order and safety are concepts that should be together because of their content in some areas of overlap. A sense of security is defined primarily in terms of personal safety and physical security of the property. Feel safe that is not afraid of fire, flood, robbery, beatings, robbery.

Key words:

emergency management, fire, administration, security

ABSTRACT

Potrzeba bezpieczeństwa zajmuje podstawowe miejsce w hierarchii potrzeb człowieka. Zapewnienie tego bezpieczeństwa oraz stworzenie warunków gwarantujących rzeczywistą ochronę człowieka przed przemocą, brutalnością oraz innymi zachowaniami naruszającymi dobro chronione prawem jest podstawowym obowiązkiem naszego ustawodawstwa. Bezpieczeństwo i porządek publiczny- to pojęcia nie rozerwalnie łączące się z funkcjonowaniem państwa oraz z ideą prawa i jego kształtowaniem. Z tego powodu - w tej właśnie formie- występują większości aktów prawnych opisujących system ochrony przed przestępczością, szczególnie tych dotyczących życia społeczności lokalnych. Bezpieczeństwo i porządek publiczny to pojęcia, które powinny występować łącznie, ponieważ ich treści w pewnych obszarach zachodzą na siebie. Poczucie bezpieczeństwa definiowane jest przede wszystkim w kategoriach fizycznego bezpieczeństwa osobistego oraz bezpieczeństwa mienia. Czuć

się bezpiecznie to znaczy nie obawiać się pożaru, powodzi, napadu, pobicia, okradzenia.

Key words:

zarządzanie kryzysowe, straż pożarna, administracja, bezpieczeństwo

1 ORGANIZACJA PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ

Z problematyką ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego i porządku publicznego państwa ściśle wiąże się działalność wielu służb, inspekcji i straży, które funkcjonujących na mocy Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Jedną z instytucji działających w polskim systemie bezpieczeństwa jest Państwowa Straż Pożarna powołana Ustawą z dnia 24 sierpnia 1991 roku o Ochronie Przeciwpożarowej. Staż funkcjonuje jako zawodowa, umundurowana i wyposażona w specjalistyczny sprzęt formacja, przeznaczona do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami.

Stan, który daje poczucie pewności, gwarancję jego zachowania oraz szansę na doskonalenie nazywa się bezpieczeństwem. Jest to jedna z podstawowych potrzeb człowieka, a także sytuacja odznaczająca się brakiem ryzyka utraty czegoś co człowiek szczególnie ceni, np. zdrowia, pracy, szacunku, uczuć, dóbr materialnych, itp. Wyróżnia się wiele rodzajów bezpieczeństwa, m.in. bezpieczeństwo globalne, regionalne, narodowe, bezpieczeństwo militarne, polityczne, społeczne, fizyczne, psychiczne, socjalne, strukturalne i personalne.

Na podstawie ustawy o Ochronie Przeciwpożarowej stworzono również „Krajowy System Ratowniczo - Gaśniczy (KSRG) mający na celu ochronę życia, zdrowia, mienia lub środowiska poprzez: walkę z pożarami i innymi klęskami żywiołowymi, ratownictwo techniczne, chemiczne, ekologiczne, medyczne.

W skład Państwowej Straży Pożarnej wchodzi następujące jednostki organizacyjne: Komenda Główna, komendy wojewódzkie, komendy powiatowe (miejskie), Szkoła Główna Służby Pożarniczej oraz pozostałe szkoły, jednostki badawczo - rozwojowe oraz Centralne Muzeum Pożarnictwa.

Podstawowym zadaniem Państwowej Straży Pożarnej, jako zawodowej, umundurowanej i wyposażonej w specjalistyczny sprzęt formacji, jest walka z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami. Podstawą prawną jej funkcjonowania są, uchwalone z dnia 24 sierpnia 1991 r.: ustawa o Państwowej Straży Pożarnej oraz o ochronie przeciwpożarowej.

Do głównych zadań Państwowej Straży Pożarnej należy m.in.:

1. Rozpoznawanie zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń.
2. Organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczych w czasie pożarów, klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń.

3. Wykonywanie pomocniczych specjalistycznych czynności ratowniczych w czasie klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń przez inne służby ratownicze.
4. Nadzór nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych.

Jednostkami organizacyjnymi Państwowych Straży Pożarnej są: komenda główna, komendy wojewódzkie oraz komendy powiatowe wraz z wchodzącymi w ich skład jednostkami ratowniczo-gaśniczymi. Komendant główny Państwowej Straży Pożarnej jest centralnym organem administracji rządowej, podległym ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, właściwym w sprawach organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego oraz ochrony przeciwpożarowej.

Należy mieć pełną świadomość, że bezpieczeństwo państwa możemy osiągnąć jedynie poprzez stworzenie efektywnych mechanizmów kierowania państwem, a także koordynowania działań wszystkich sił politycznych i grup społecznych. Jednocześnie nie możemy także zapomnieć o skutecznych działaniach wyspecjalizowanych organizacji (podmiotów) tworzących to bezpieczeństwo. Wiadomo bowiem, że podstawowym zadaniem każdej władzy publicznej, w tym w szczególności - zarówno administracyjnej, jak i samorządowej - jest zapewnienie mieszkańcom kraju takiego poziomu bezpieczeństwa, który umożliwi zrównoważony rozwój zarówno społeczeństwa, jaki jego instytucji.

2 KOMENDA GŁÓWNA PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ

Centralnym organem administracji rządowej odpowiedzialnym za ochronę przeciwpożarową oraz kierującym krajowym systemem ratowniczo-gaśniczym jest Komendant Główny PSP podległy ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych. Komendanta Głównego PSP powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych. Komendant Główny PSP jest przełożonym wszystkich funkcjonariuszy Straży Pożarnej.

W ramach swoich kompetencji jest odpowiedzialny za:

- analizowanie zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń;
- inicjowanie przedsięwzięć oraz prac naukowo-badawczych w zakresie ochrony przeciwpożarowej i ratownictwa;
- organizowanie kształcenia, szkolenia i doskonalenia zawodowego w jednostkach organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej;
- inicjowanie oraz przygotowywanie projektów aktów normatywnych dotyczących ochrony przeciwpożarowej i ratownictwa;
- powoływanie i odwoływanie rzeczoznawców do spraw zabezpieczeń przeciwpożarowych i nadzór nad ich działalnością;

- ustalanie programów i zasad szkolenia pożarniczego dla jednostek ochrony przeciwpożarowej,
- wspieranie inicjatyw społecznych w zakresie ochrony przeciwpożarowej i ratownictwa;
- współdziałanie z Zarządem Głównym Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej;
- prowadzenie współpracy międzynarodowej, udział w przygotowywaniu i wykonywaniu umów międzynarodowych w zakresie określonym w ustawach i w tych umowach oraz kierowanie jednostek organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej do akcji ratowniczych i humanitarnych poza granicę państwa, na podstawie wiążących Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych;
- wprowadzanie podwyższonej gotowości operacyjnej w Państwowej Straży Pożarnej w sytuacji zwiększonego prawdopodobieństwa katastrofy naturalnej lub awarii technicznej, których skutki mogą zagrozić życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w wielkich rozmiarach albo środowisku na znacznych obszarach, oraz w przypadku wystąpienia i utrzymywania się wzmożonego zagrożenia pożarowego;
- organizowanie krajowych oraz międzynarodowych ćwiczeń ratowniczych;
- ustalanie ramowego regulaminu służby w jednostkach organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej oraz regulaminu musztry i ceremoniału pożarniczego;
- organizowanie działalności sportowej i ustalanie regulaminów sportowych zawodów pożarniczych oraz innych zawodów dla strażaków;
- realizowanie zadań, wynikających z innych ustaw

W zakresie prewencji Państwowa Straż Pożarna prowadzi działalność kontrolno - rozpoznawczą na rzecz ochrony przeciwpożarowej, ochrony środowiska, a także zapobiegania awariom technicznym oraz klęską żywiołowym. W przypadku stwierdzenia uchybień zagrażających życiu lub zdrowiu ludzi lub stwarzających bezpośrednio niebezpieczeństwo powstania pożaru Państwowa Straż Pożarna uprawniona jest nakazać wstrzymanie robót, usunięcie nieprawidłowości, zakazać używania maszyn, środków transportowych oraz eksploatacji pomieszczeń, obiektów lub ich części. Do jej zadań należy również ocena projektów budowlanych pod względem ochrony przeciwpożarowej oraz uczestniczenie w odbiorze obiektów do użytku. Państwowa Straż Pożarna zobowiązana jest współdziałać ze związkiem

Ochotniczych Straży Pożarnych oraz wspierać inicjatywy społeczne w zakresie ochrony przeciwpożarowej i ratownictwa.

3 PAŃSTWOWA STRAŻ POŻARNA NA TERENIE WOJEWÓDZTWA

Zadania i kompetencje Państwowej Straży Pożarnej są wykonywane na obszarze województwa przez wojewodę oraz komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej, jako kierownika straży wchodzącego w skład zespolonej administracji rządowej w województwie oraz komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej. Komendant Powiatowy jest odpowiedzialny za wykonywanie zadań Państwowej Straży Pożarnej ujętych w Ustawie o Ochronie Przeciwpożarowej.

Do zadań komendanta wojewódzkiego należy m.in.:

1. kierowanie komendą wojewódzką Państwowej Straży Pożarnej;
2. opracowywanie planów ratowniczych na obszarze województwa
3. organizowanie krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego, w tym odwołów operacyjnych, na obszarze województwa;
4. dysponowanie oraz kierowanie siłami i środkami krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego na obszarze województwa poprzez swoje stanowisko kierowania, a w szczególności dowodzenie działaniami ratowniczymi, których rozmiary lub zasięg przekraczają możliwości sił ratowniczych powiatu;
5. kierowanie jednostek organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej z obszaru województwa do akcji ratowniczych i humanitarnych poza granicę państwa, na podstawie wiążących Rzeczpospolitą Polską umów i porozumień międzynarodowych;
6. analizowanie działań ratowniczych prowadzonych przez podmioty krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego na obszarze województwa;
7. kontrolowanie uzgadniania projektów budowlanych w zakresie ochrony przeciwpożarowej;
8. nadzór i kontrolowanie komendantów powiatowych (miejskich) i komend powiatowych (miejskich) Państwowej Straży Pożarnej;
9. sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem bezpieczeństwa i higieny służby w komendach powiatowych (miejskich) Państwowej Straży Pożarnej;
10. analizowanie stanu bezpieczeństwa województwa w zakresie zadań realizowanych przez Państwową Straż Pożarną;

11. opracowywanie programów szkolenia i doskonalenia zawodowego, z uwzględnieniem specyfiki i potrzeb województwa, oraz organizowanie szkolenia i doskonalenia zawodowego, a także inicjowanie przedsięwzięć w zakresie kultury fizycznej i sportu na obszarze województwa
12. wspieranie inicjatyw społecznych w zakresie ochrony przeciwpożarowej
13. Kompetencje Państwowej Straży Pożarnej na obszarze powiatu wykonuje komendant powiatowy, który jest również właściwym organem w postępowaniu administracyjnym, w sprawach związanych z wykonywaniem zadań i kompetencji Państwowej Straży Pożarnej. Według ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Ochronie

Przeciwpożarowej system ochrony przeciw pożarowej tworzą następujące podmioty:

1. Jednostki organizacyjne Państwowej Straży Pożarnej.
2. Jednostki organizacyjne Wojskowej Ochrony Przeciwpożarowej.
3. Zakładowe Straże Pożarne.
4. Zakładowe Służby Ratownicze.
5. Gminne Zawodowe Straże Pożarne.
6. Powiatowe Miejskie Straże Pożarne.
7. Terenowe Służby Ratownicze.
8. Ochotnicze Straże Pożarne.
9. Związki Ochotniczych Straży Pożarnych.
10. Inne jednostki ratownicze.

Straż wypełnia obowiązki z zakresu walki z pożarami, powodzią, klęskami żywiołowymi i innymi zagrożeniami. Państwowa Straż Pożarna wchodzi w skład zespołu zarządzania kryzysowego oraz wykonuje zadania w ramach reagowania kryzysowego. W większości przypadków starości delegowali całodobowe dyżury do Państwowej Straży Pożarnej. Podobnie jak Komendant Policji, tak i Komendant Straży zobowiązany jest do przekazywania dobowych informacji na temat ładu, porządku i bezpieczeństwa w powiecie. W ramach obowiązku Państwowej Straży Pożarnej powołano system ratowniczo - gaśniczy, który ma na celu ochronę życia, zdrowia, mienia lub środowiska. Funkcjonuje on na poziomie powiatu, wojewódzkim i centralnym. Koordynatorem głównym w systemie jest Komendant Główny Państwowej Straży Pożarnej, będący centralnym organem administracji. Koordynacja systemu ratownictwa zespala się z numerem 112, gdzie jednocześnie o zjawisku

kryzysowym informowani są: Państwowa Straż Pożarna, Policja i Pogotowie Ratunkowe.

4 KOMPETENCJE PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ NA TERENIE POWIATU

Samorząd powiatowy, reprezentowany przez komendanta powiatowego Państwowej Straży Pożarnej, który jest powoływany przez komendanta wojewódzkiego PSP w porozumieniu ze starostą.

Do zadań powiatu w zakresie ochrony przeciwpożarowej należy m.in.:

- 1) kierowanie komendą powiatową (miejską) Państwowej Straży Pożarnej;
- 2) organizowanie jednostek ratowniczo-gaśniczych;
- 3) organizowanie na obszarze powiatu krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego;
- 4) dysponowanie oraz kierowanie siłami i środkami krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego na obszarze powiatu poprzez swoje stanowisko kierowania;
- 5) kierowanie jednostek organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej z obszaru powiatu do akcji ratowniczych i humanitarnych poza granicę państwa, na podstawie wiążących Rzeczpospolitą Polską umów i porozumień międzynarodowych
- 6) analizowanie działań ratowniczych prowadzonych na obszarze powiatu przez podmioty krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego;
- 7) organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczej;
- 8) współdziałanie z komendantem gminnym ochrony przeciwpożarowej, jeżeli komendant taki został zatrudniony w gminie;
- 8a) współdziałanie z komendantem gminnym związku ochotniczych straży pożarnych;
- 9) rozpoznawanie zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń;
- 10) opracowywanie planów ratowniczych na obszarze powiatu;
- 11) nadzorowanie przestrzegania przepisów przeciwpożarowych;
- 12) wykonywanie zadań z zakresu ratownictwa;
- 13) wstępne ustalanie przyczyn oraz okoliczności powstania i rozprzestrzeniania się pożaru oraz miejscowego zagrożenia;
- 14) organizowanie szkolenia i doskonalenia pożarniczego;
- 15) szkolenie członków ochotniczych straży pożarnych;

- 16) inicjowanie przedsięwzięć w zakresie kultury fizycznej i sportu z udziałem podmiotów krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego na obszarze powiatu;
- 17) wprowadzanie podwyższonej gotowości operacyjnej w komendzie powiatowej (miejskiej) Państwowej Straży Pożarnej w sytuacji zwiększonego prawdopodobieństwa katastrofy naturalnej lub awarii technicznej, których skutki mogą zagrozić życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w wielkich rozmiarach albo środowisku na znacznych obszarach, oraz w przypadku wystąpienia i utrzymywania się wzmożonego zagrożenia pożarowego.

Dodatkowo właściwy miejscowo komendant (miejski) Państwowej Straży Pożarnej wraz z miejscowym komendantem powiatowym (rejonowym, miejskim) policji wydają opinię na temat miejsca organizacji imprez masowych poprzez lustrację obiektu, terenu na którym ma być przeprowadzona impreza masowa na podstawie przedłożonych przez organizatora dokumentów i informacji - opinia w zakresie niezbędnej wielkości sił i środków potrzebnych do określenia zabezpieczenia imprezy masowej, zastrzeżeń stanu technicznego obiektu (terenu) oraz o przewidywanych zagrożeniach przez komendantów Policji i PSP.

Wydanie pozytywnej opinii podmiotów stanowi kolejny etap na drodze wydania zezwolenia przeprowadzenia imprezy masowej.

5 KRAJOWY SYSTEM RATOWNICZO-GAŚNICZY NA TERENIE GMINY

Ważną rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa odgrywa Krajowy System Ratowniczo- Gaśniczy, zorganizowany przez Państwową Straż Pożarną. System działa w Polsce od 1995 roku. Jego podstawowym założeniem jest ochrona życia, zdrowia, mienia lub środowiska poprzez: walkę z pożarami i innymi klęskami żywiołowymi, ratownictwo techniczne, chemiczne. Od 1997 roku jest odpowiedzialny za ratownictwo ekologiczne i medyczne. System funkcjonuje na trzech poziomach: centralnym, wojewódzkim i powiatowym.

Podstawowym celem systemu jest stworzenie jednolitego i spójnego układu, skupiającego powiązane ze sobą różne podmioty ratownicze, tak aby można było podjąć skutecznie każde działanie ratownicze.

Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy (KSRG) stanowi integralną część bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, obejmującą w celu ratowania życia, zdrowia, mienia lub środowiska, prognozowanie, rozpoznawanie i zwalczanie pożarów, klęsk żywiołowych lub innych miejscowych zagrożeń. Konstrukcja systemu zakłada, że zasady realizacji podstawowych zadań ratowniczych są niezmiennie i dostosowane do specyfiki wszelkiego rodzaju zdarzeń, również zdarzeń masowych lub klęsk żywiołowych, kiedy siły i środki ratownicze są niewystarczające, a organizacja działań ratowniczych wymaga modyfikacji priorytetów oraz dokonania uproszczeń w procedurach działania.

KSRG jest integralną częścią systemu bezpieczeństwa państwa. Nadzór nad jego funkcjonowaniem pełni minister spraw wewnętrznych i administracji, a odpowiedzialność za jego organizację spoczywa na komendancie głównym Państwowej Straży Pożarnej.

Państwowa Straż Pożarna jest zobowiązana, współdziałać ze związkiem Ochotniczych Straży Pożarnych (OSP). Jest umundurowaną, wyposażoną w specjalistyczny sprzęt, organizacją społeczną, przeznaczoną w szczególności do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami.

6 ZAKOŃCZENIE

Państwowa Straż Pożarna prowadzi także działalność w zakresie prewencji. „Spełnia funkcje kontrolno - rozpoznawcze na rzecz ochrony przeciwpożarowej, ochrony środowiska a także zapobiega awariom technicznym oraz klęskom żywiołowym. W przypadku stwierdzenia uchybień zagrażających życiu lub zdrowiu ludzi lub stwarzających bezpośrednie niebezpieczeństwo powstania pożaru PSP uprawniona jest nakazać wstrzymanie robót, usunięcie nieprawidłowości, zakazać używania maszyn, środków transportowych oraz eksploatacji pomieszczeń, obiektów lub ich części. Do jej zadań należy również ocena projektów budowlanych pod względem ochrony przeciwpożarowej również ocena projektów budowlanych pod względem ochrony przeciwpożarowej oraz uczestniczenie w odbiorze obiektów do użytku.”¹⁰

Państwowa Straż Pożarna wchodzi również w skład Zespołów Zarządzania Kryzysowego funkcjonujących w ramach centralnej administracji rządowej

REFERENCES

- [1] Państwowa Straż Pożarna, Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 roku o ochronie przeciwpożarowej
- [2] Państwowa Straż Pożarna, *Krajowy System Ratowniczo - Gaśniczy*
<http://www.straz.gov.pl/page/index.php?str=944>,
- [3] Ochotnicza Straż Pożarna, Statut Ochotniczej Straży Pożarnej,
<http://www.zosprp.pl/>
- [4] KOTOWSKI W, KURZEPA B., Bezpieczeństwo imprez masowych - komentarz do ustawy, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2012
- [5] MISIUK A., Administracja porządku publicznego i bezpieczeństwa publicznego zagadnienia prawno-ustrojowe, Oficyna wydawnicza Łośgraf, Warszawa 2011

- [6] SERAFIN T., PARSZKOWSKI S., Bezpieczeństwo społeczności lokalnych - Programy prewencyjne w systemie bezpieczeństwa, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2011
- [7] SZYMONIK A. , Organizacja i funkcjonowanie systemów bezpieczeństwa, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2011
- [8] BISZTYGA A., WALENTEK M., ZACHARKO L. „Polskie Prawo Administracyjne akty normatywne tom I, wyd. Wieczorek - Press, 1995
- [9] LIEDEL K., PIASECKA P., ALEKSANDROWICZ T.R., „Bezpieczeństwo w XXI wieku. Asymetryczny świat", DIFIN, Warszawa 2011

Článok recenzovali dvaja nezávislí recenzenti